

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 10.1.2007.
COM(2006) 851 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

**Vizsgálat az 1/2003/EK rendelet 17. cikke értelmében az európai gáz- és
villamosenergia-ágazatról (Zárójelentés)**

{SEC(2006) 1724}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

Vizsgálat az 1/2003/EK rendelet 17. cikke értelmében az európai gáz- és villamosenergia-ágazatról (Zárójelentés)

1. BEVEZETÉS

1. Az Európai Unióban a növekedés és a fogyasztói jólét megvalósítása érdekében kulcsfontosságúak az energiaellátás biztonságát versenyképes árakon biztosító, jól működő energiapiacok. E célkitűzés megvalósítása érdekében az EU úgy döntött, hogy megnyitja a verseny előtt az európai gáz- és villamosenergia-piacokat, valamint létrehozza az egységes európai energiapiacot. A piac megnyitásának folyamata jelentősen megváltoztatta a piacok működését, új piaci lehetőségeket teremtett, új termékek, illetve szolgáltatások bevezetéséhez vezetett. Az alapvető piaci mechanizmusnak megfelelően a verseny kezdetben csökkentette az energiaárakat az Unióban.
2. Jóllehet haladás történt ebben a tekintetben, a piac megnyitásának célkitűzését még nem valósítottuk meg. A belső energiapiac liberalizációja ellenére még mindig maradtak a szabad versenyt akadályozó korlátok. A nagykereskedelmi gáz- és villamosenergia-árak – az elsődleges fűtőanyagok magasabb költségével, valamint a környezetvédelmi kötelezettségekkel teljes egészében meg nem magyarázható – jelentős növekedése, a belépési korlátokkal, valamint a fogyasztói választás gyakorlásának korlátozott lehetőségével kapcsolatos ismétlődő panaszok arra késztették a Bizottságot, hogy 2005 júniusában vizsgálatot indítson az uniós gáz- és villamosenergia-piacok működéséről. A Szerződés versenyszabályainak végrehajtásáról szóló 1/2003/EK rendelet¹ 17. cikkén alapuló vizsgálat célja az volt, hogy felmérje az aktuális versenyfeltételeket és megállapítsa a piac működésében érzékelhető zavarok okait. A zárójelentés (bizottsági közlemény) a vizsgálat eredményét foglalja össze, amit a zárójelentés technikai melléklete² ismertet részletesebben.
3. Bár az ágazati vizsgálatot azon megfigyelés alapján indította el a Bizottság, hogy a fogyasztók nem részesülnek a liberalizáció valamennyi előnyéből, már az elején ki kell emelni, hogy a vizsgálat célja nem a liberalizációs folyamatban elért haladás, illetve az ebből származó előnyök leírása volt. Sok ilyen liberalizációs eredmény létezik, és azon piacok fogyasztói, ahol a liberalizációt sikeresen bevezették, még mindig azok közé tartoznak, akik a legtöbb szolgáltató és szolgáltatás közül választhatnak. Más tagállamok fogyasztóihoz képest átlagosan a költségeket jobban tükröző árat fizetnek. A Bizottság ezért továbbra is meg van győződve arról, hogy a liberalizációs folyamatnak nincs más alternatívája. Ezért fontos a meglévő

¹ A 411/2004/EK tanácsi rendelettel (HL L 68., 2004.3.6., 1. o.) módosított, a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 1., 2003.1.4., 1. o.).

² A Bizottság szolgálatainak munkadokumentuma, a Versenyügyi Főigazgatóság energiaágazatban végrehajtott vizsgálatról szóló jelentése – SEC(2006) 1724.

liberalizációs irányelvek teljes és hatásos átültetésének biztosítása³. Többet kell azonban tenni, mielőtt a fogyasztók a liberalizáció minden előnyét élvezhetik.

4. Az energiaágazatban végrehajtott vizsgálat azon területek meghatározására összpontosított, ahol a verseny még nem működik jól, és amelyekkel mielőbb foglalkozni kell, hogy a liberalizáció meghozhassa gyümölcseit. A vizsgálat céljából a fő területeket a következő címek alatt csoportosították: (1) piaci koncentráció/piaci erő, (2) vertikális piaclezárás (legszenbetűnőbben a hálózati és a kereskedelmi tevékenységek nem megfelelő szétválasztása), (3) a piaci integráció hiánya (beleértve a határokon átnyúló kérdések szabályozói felügyeletének hiányát), (4) transzparencia hiánya, (5) árképzés, (6) "downstream" piacok, (7) kiegyenlítő piacok, valamint (8) cseppfolyósított földgáz (LNG).
5. Az ezeken a kulcsfontosságú területeken megjelölt hiányosságok sürgős cselekvést tesznek szükségessé, és elsőbbséget kell biztosítani a következő négy területnek: (1) a hálózati és kereskedelmi tevékenységek tényleges szétválasztásának megvalósítása (unbundling), (2) a szabályozási hézagok megszüntetése (különösen a határokon átnyúló kérdésekben), (3) a piaci koncentráció és a belépési korlátok megfelelő kezelése, valamint (4) a piaci műveletek transzparenciájának növelése. Az ebben a vonatkozásban teendő szabályozói javaslatokkal kapcsolatban a Bizottság szándékait „A belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól” szóló közleményében⁴ ismertette, amely a zárójelentéssel egyidejűleg kerül közzétételre.

1.1. Szélesebb összefüggések

6. A verseny bevezetése az Unió gáz- és villamosenergia-piacain azon európai energiapolitika szerves része, amely három szorosan összefüggő célkitűzés: a versenyképes és hatékony energiaágazat, az ellátás biztonsága, valamint a fenntarthatóság megvalósítására irányul. Valamennyi európai fogyasztó, azaz a háztartások, a vállalkozások és az ipari felhasználók, mind nagymértékben függnek a versenyképes árú, biztonságos és megbízható energiaellátástól. A környezet megfelelő védelmére vonatkozó uniós célkitűzés megvalósítása is alapvető fontosságú, amit bizonyít a Kiotói Jegyzőkönyv végrehajtása során az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére tett elkötelezettség. Az ágazati vizsgálatra ezért ebben a szélesebb politikai összefüggésben kell tekinteni.
7. Az uniós energiapolitikát az Európai Tanács 2006-os tavaszi ülésének címzett, a megújult növekedési és foglalkoztatási stratégiáról szóló bizottsági közlemény⁵ ismertette. Ez a közlemény a Közösség kiemelt jelentőségű feladatai közé sorolja a hatékony és integrált energiapolitika kialakítását. Ezt a célt tovább hangsúlyozta a Bizottság „Európai stratégia az energiaellátás fenntarthatóságáért, versenyképességéért és biztonságáért” című zöld könyve⁶, amit a Bizottság 2006 márciusában fogadott el.

³ Ebben a vonatkozásban a Bizottság számos tagállam ellen folytat jogsértési eljárást – a további részleteket lásd a Bizottság alábbiakban említett, a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményében.

⁴ COM (2006) 841, a Bizottság közleménye a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól.

⁵ Ideje magasabb sebességre kapcsolni – A növekedésről és foglalkoztatásról szóló éves értékelő jelentés, 2006. január 25.

⁶ COM (2006) 105 végleges, 2006.3.8., SEC(2006) 317.

8. Az ágazati vizsgálat zárójelentése az EU energiapolitikájának – a Bizottság által készített – stratégiai felülvizsgálatával⁷ és az energiacsomaggal egyidejűleg kerül közzétételre. Ez utóbbi magában foglalja a fent említett, a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményt, valamint a zöld könyvhöz kapcsolódó jövőbeli teendőket. A versenyképességgel, energiával és a környezettel foglalkozó magas szintű munkacsoport (High Level Group) által végzett munkát is figyelembe vették. E munkacsoport 2006 júniusában elfogadott első jelentésében hangsúlyozta a jobban működő villamosenergia- és gázpiacok szükségességét.
9. Mindezekből a dokumentumokból kitűnik, hogy a „versenyképesség, az ellátás biztonsága és a fenntarthatóság” hármas politikai célkitűzése szorosan összefügg és kölcsönösen kiegészíti egymást. A versenyző piacok biztosítják a befektetésekhez szükséges jelzéseket, ami a leginkább költséghatékony módon vezet az ellátás biztonságához. Hasonlóképpen a versenyképes belső piac létrehozása lehetővé fogja tenni az Unió energiatársaságai számára, hogy nagyobb piacon működjenek, ami javíthat azon képességükön, hogy az ellátás biztonságához hozzájáruljanak. Ugyanakkor a piaci erők rákényszerítik az európai üzemeltetőket arra, hogy a termelés leginkább költséghatékony módszereit alkalmazzák, ami a megfelelő szabályozói környezetben kedvezhet a fenntarthatóság szempontjának. A fogyasztók választhatnak majd a különböző szolgáltatók és szerződési formák között, így csökkentve villamosenergia-költségeiket, illetve a piaci fejleményekhez igazíthatják fogyasztásukat. A versenyképes, költségeket tükröző árak elő fogják segíteni az energiahatékonyságot, ami csökkentheti a külső beszállítóktól való függést és támogatja az Unió fenntarthatóságra, illetve az ellátás biztonságra vonatkozó célkitűzéseit.
10. A zárójelentés az európai energiapolitika versenypolitikai szempontjaira, valamint az egységes európai energiapiac létrehozását gátló, fennmaradó akadályokra összpontosít. Attól a körülménytől eltekintve, hogy ez a szempont saját jogán is alapos vizsgálatot érdemelne, az összpontosítást azon eljárási keretek (1/2003 rendelet) is megszabják, amelyek szerint a vizsgálatot lefolytatták. Ez nem azt jelenti, hogy például az ellátás biztonságára vonatkozó célkitűzéseket nem veszik figyelembe, amikor a közösségi versenyszabályok egyedi esetekben történő alkalmazásával összefüggésben a versenyt elősegítő, illetve a versenyt akadályozó valószínű hatásokat értékelik. E célkitűzések megvalósításának valóban kulcsfontosságú eszköze a versenyen alapuló belső piac. Az ágazati vizsgálattal összefüggésben azonban a figyelem középpontjában a verseny állt.

1.2. A jelentés elfogadásához vezető eljárás

11. Az európai energiapiacokra irányuló ágazati vizsgálatot 2005. június 17-én indította el a Bizottság. Az első eredményeket egy 2005. november 15-én közzétett Vitaanyag (Issues Paper) formájában ismertette. Az Előzetes jelentés (Preliminary Report) 2006. február 16-i közzétételét követően a Bizottság nyilvános konzultációt indított. Beadványaikban az érdekelt felek üdvözölték a jelentést és általában véve dicsérték tárgyilagosságát, valamint az információk bőségét. A hozzászólások az ágazatban működő inkumbens és új belépő vállalatoktól, nemzeti szabályozó hatóságoktól, versenyhatóságoktól, tanácsadóktól, ügyvédi irodáktól, energiakereskedőktől,

⁷ COM (2007) 1, A Bizottság „Energiapolitika Európának” című közleménye.

rendszerüzemeltetőktől, fogyasztóktól, ipari szövetségektől, valamint nemzeti kormányzati szervektől érkeztek.

12. Az érdekelt felek többsége alátámasztja a megállapításokat, bár a helyzet súlyosságának megítélésére, illetve arra vonatkozóan, hogy a helyzet javul-e vagy sem, voltak eltérések. Az előre haladás lehetséges módjaira vonatkozóan az Előzetes jelentésben bemutatott elképzeléseknek, mint például a strukturális szétválasztás (unbundling), egyaránt akadtak támogatói és ellenzői, miközben néhányan még radikálisabb megoldásokat indítványoztak. Általában véve a vertikálisan integrált inkumbens vállalatok nem támogatták a további intézkedéseket, míg a fogyasztók, kereskedők/új belépők és a hatóságok támogatták a jogalkotási kezdeményezéseket.

2. A MEGÁLLAPÍTÁSOK

13. Az ágazati vizsgálat fő megállapításait – amint az a fentiekben említésre került – nyolc cím alá lehet csoportosítani. Miközben a gáz- és a villamosenergia-ágazat néhány ponton nyilvánvaló eltérést mutat, a sok hasonlóság és az ágazatok között fennálló kölcsönhatás a megállapítások egységesítését csoportosítását kívánja meg.

2.1. Piaci koncentráció

14. **Nagykereskedelmi szinten a gáz- és villamosenergia-piacok továbbra is nemzeti kiterjedésűek, és általában véve fennmaradt a liberalizáció előtti időszakra jellemző magas szintű koncentráció. Ez szabad teret ad a piaci erő gyakorlásának.**
15. A földgáz nagykereskedelem lassan fejlődik és azáltal, hogy az inkumbensek lényegében ellenőrzésük alatt tartják a gázimportot és/vagy a belföldi gáztermelést, megőrizték erőfölényüket a hagyományos piacakon. Az inkumbensek a rendelkezésükre álló gáznak csak kis részével kereskednek a gáztőzsdéken (hub-okon). A kevés új belépő miatt a kiskereskedelmi piacokon a fogyasztók választási lehetősége korlátozott és a versenynyomás is mérsékelt. A lehetséges új belépők általában azzal szembesülnek, hogy a szolgáltatások vonatkozásában a teljes ellátási lánc mentén a vertikálisan integrált inkumbensektől függnék.
16. Bár a villamosenergia-kereskedelem ennél fejlettebb, a villamosenergia nagykereskedelmi piacain történő eladások általában tükrözik a termelés jelentős szintű koncentráltóságát. Az energiatőzsdéken folyó kereskedés elemzése kimutatta, hogy számos tőzsdén a villamosenergia-termelők az árak növelésével képesek piaci erőt kifejteni, mely aggályt számos fogyasztó is említett. A határidős piacokon – ahol kisebb mértékű koncentráció mutatható ki – a kereskedelmi pozíciók elemzése alátámasztja, hogy a villamosenergia-piacok kevés, hosszú pozíciójú beszállítótól függnék (azaz olyanoktól, amelyek többet termelnek, mint amennyit eladnak). A termelési portfóliók elemzése azt is kimutatta, hogy a fő villamosenergia-termelők képesek kapacitást csökkenteni az árak emelése érdekében.
17. A vizsgálattal összefüggésben tanulmány készült a villamosenergia-ágazatban fennálló koncentrációs szintekről⁸. A koncentráció órára bontott elemzése kimutatta,

⁸

Ez a kérdés a zárójelentés technikai mellékletében külön fejezetben kerül ismertetésre.

hogy a piacok nagyon koncentráltak maradnak csúcsidőn kívül is, valamint hogy a koncentráció még a kevésbé koncentrált piacokon is jelentős szintet ér el a csúcs időszakban. A piac szerkezetének óránkénti mérésén alapuló elemzés azt is feltárta, hogy egyes piacokon a hosszú távú szerződések – illetve kisebb mértékben a tartalékolási követelmények – növelhetik a koncentráció szintjét. Az elemzés kimutatta továbbá, hogy a meglévő határkeresztező kapacitás nem elegendő a koncentráció jelentős csökkentéséhez.

2.2. Vertikális piaclezárás

18. **A hálózati és szolgáltatói érdekek szétválasztásának jelenlegi szintje negatív hatással van a piac működésére és a hálózatokba történő beruházások ösztönzőire. Ez jelentős akadályt jelent az új belépésekkel szemben, valamint veszélyezteti az ellátás biztonságát is.**
19. Az új belépők a meglévő szétválasztási (unbundling) rendelkezések ellenére gyakran nem rendelkeznek tényleges hozzáféréssel a hálózatokhoz (gáz esetében a tározókhoz és a cseppfolyósított földgáz-terminálokhoz sem). A hálózat/infrastruktúra üzemeltetői gyaníthatóan a saját kapcsolt vállalkozásaikat részesítik előnyben (diszkrimináció). A vertikális integráció olyan helyzethez is vezet, amikor az üzemeltetési és beruházási döntéseket nem a hálózat/infrastruktúra üzemeltetése érdekében hozzák meg, hanem az integrált vállalat szolgáltatói érdekei alapján (beleértve a rivális erőművek hálózatokhoz való csatlakozását is). Ez nagymértékben veszélyezteti az ellátás biztonságát.
20. A vertikális piaclezárás egy másik formája a termelési/import és a szolgáltatói érdekek egy csoporton belül való integrálása. A vertikális integrációnak ez a formája csökkenti az inkumbensek ösztönözöttségét a nagykereskedelmi piacokon való kereskedelemre, ami a likviditás szub-optimális szintjét eredményezi ezeken a piacokon. Különösen a földgáztermelők és az inkumbens importőrök közötti hosszú távú gázimport szerződések gyakorisága teszi nagyon nehézkesé az új belépők számára, hogy az "upstream" piacokon földgázhoz jussanak. Hasonlóképpen a villamosenergia-termelő eszközök is néhány inkumbens szolgáltató kezében vannak, vagy hosszú távú villamosenergia-vásárlási megállapodások (PPA) alapján azok közvetett ellenőrzése alatt állnak, ami lehetővé teszi az inkumbensek számára a nagykereskedelmi piacokon az alapvető erőforrások ellenőrzését. A likviditás alacsony szintje mind a gáz-, mind a villamosenergia-piacon belépési korlátot jelent.

2.3. Piaci integráció

21. **A határkeresztező értékesítések jelenleg nem korlátozzák jelentős mértékben a versenyt. Az inkumbensek ritkán lépnek be versenytársként más nemzeti piacokra. A nem elegendő vagy rendelkezésre nem álló határkeresztező kapacitás, valamint a különböző piaci modellek akadályozzák a piaci integrációt.**
22. A földgáz esetében a határokon átnyúló import-csővezetéseken rendelkezésre álló kapacitás korlátozott. Az új belépők nem képesek tranzit-kapacitást biztosítani a kulcsfontosságú útvonalakon, illetve belépési kapacitást az új piacokra. Nagyon gyakran a tranzit-csővezetéken az elsődleges kapacitást az inkumbensek ellenőrzik olyan liberalizáció előtti hosszú távú szerződések alapján, amelyekre nem vonatkozik

a harmadik felek hozzáféréseinek általános szabályozása. Az inkumbenseket alig ösztönzi valami arra, hogy az új belépők szükségleteinek kiszolgálása érdekében a kapacitást növeljék. Ezt fokozzák a nem hatékony szűk keresztmetszet-kezelési rendszerek, amik nehézkessé teszik a másodlagos piacon a rövid távú, megszakítható kapacitás akár kis mennyiségben történő biztosítását is. Sok esetben az új belépők akkor sem voltak képesek elegendő mennyiségű kapacitást szerezni, amikor a tranzit-csővezetékek kapacitását bővítették. A bővítéseket általában az inkumbensek saját kereskedelmi üzletágának szükségleteihez igazították.

23. A villamosenergia terén az integrációt a hiányos határkeresztező kapacitás, valamint a régóta kialakult szűk keresztmetszetek megszüntetése érdekében a további kapacitásba való beruházás megfelelő ösztönzőinek hiánya akadályozza. Ezen felül, egyes határokon még mindig léteznek a liberalizáció előtti hosszú távú kapacitás-lekötések, annak ellenére, hogy az Európai Bizottság ítélete szerint az ilyen jellegű lekötések nem összeegyeztethetők a közösségi joggal, kivéve, ha a 96/92/EK irányelvnek megfelelően bejelentették azokat. A meglévő határmetszékhez való hozzáférés javítása jobb szűk keresztmetszet-kezelési módszereket igényel. A kapacitások jobb kihasználása azonban gyakran nem áll a vertikálisan integrált hálózatüzemeltetők érdekében.

2.4. Transzparencia

24. A piacokon nem állnak rendelkezésre megbízható és időszerű információk

25. A hálózati felhasználóknak nagyobb átláthatóságra van szükségük, mint amit az uniós jogszabályok jelenleg minimálisan meghatároznak. Különösen fontosak a hálózat rendelkezésre állásával kapcsolatos adatok, legfőképpen a villamosenergia határmetszék, illetve a gáz tranzit-csővezetékek esetében. A termelői kapacitás és gáztároló létesítmények üzemeltetésére vonatkozó adatoknak is szélesebb körűen kellene rendelkezésre állniuk. A villamosenergia esetében külön megjegyezték, hogy a tagállamokban a helyes piaci magatartásra és felügyeletre vonatkozó szabályok jelentősen eltérnek, mivel EU szinten az átláthatósági követelmények csak kis mértékben harmonizáltak.
26. Az egyenlő feltételek biztosítása érdekében valamennyi piaci résztvevő egyenlő alapon és megfelelő időben igényli az információk rendelkezésre bocsátását. Jelenleg információs aszimmetria áll fenn a vertikálisan integrált inkumbensek és versenytársaik között. A jobb átláthatóság minimalizálná az új piaci szereplők által viselt kockázatokat és így csökkentené a belépési korlátokat, valamint növelné a bizalmat a nagykereskedelmi piacokkal és az árak jelzésértékével szemben. Nyilvánvalóan szükség van annak biztosítására, hogy a közzétett információk alapján ne lehessen összejátszani, és bár az üzleti titok fontos, nem megengedhető, hogy a tényleges átláthatóságot veszélyeztesse azáltal, hogy túl tág értelmezést kap.

2.5. Árképzés

27. **Hatékonyabb és átláthatóbb árképzésre van szükség, hogy a fogyasztókat teljes mértékben részesíteni lehessen a piac megnyitásából eredő előnyökben. Sok felhasználó csak korlátozott mértékben bízik az árképzési rendszerekben, miközben a piaci árak alatt megszabott hatósági árak elriasztják az új belépőket.**

28. A földgázimportra vonatkozó szerződések az olajszármazékok (pl. könnyű vagy nehéz fűtőolaj) árához kötött árindexeket alkalmaznak, és az árak ezért szorosan követik az olajpiaci árak alakulását. Ez az indexálás olyan nagykereskedelmi árakat eredményez, amelyek nem reagálnak a gáz keresletében és kínálatában bekövetkező változásokra, ami az ellátás biztonságára nézve káros. A hosszú távú importszerződésekben nem tapasztalható olyan világosan kirajzolódó tendencia, ami nagyobb mértékben piaci alapokon nyugvó árazási rendszerekhez vezetne. A likviditás biztosítása fontos a gázkereskedési pontokon (hub-okon) képzett árakba vetett bizalom növelése érdekében, ami lehetővé fogja tenni az olajárak alapján történő indexálás mértékének csökkentését.
29. A villamosenergia árképzése összetett. Az elsődleges fűtőanyagok árának növekedése bizonyosan szerepet játszott a villamos energia árának közelmúltbeli alakulásában, kiváltképpen a marginális erőműveknél. Ez azonban úgy tűnik, hogy nem magyarázza meg teljes mértékben a legújabb áremelkedéseket. Hasonlóképpen nem teljesen világos még az EU CO₂-kibocsátás-kereskedelmi rendszerének a villamosenergia árakra gyakorolt hatása sem.
30. Több tagállamban a hatósági árak káros hatással voltak a versenyképes piacok kialakulására, mivel azokat a piaci árakhoz képest nagyon alacsony szinten határozták meg, illetve mert a piac nagy részére vonatkoznak, így lényegében újraszabályozást eredményeztek. Hasonlóképpen több tagállamban az ipari nagyfogyasztók villamosenergia költségeinek csökkentése érdekében különleges intézkedések meghozatalát vették fontolóra. Az ilyen jellegű rendszereknek összeegyeztethetőeknek kell lenniük az antitröszt és az állami támogatásra vonatkozó szabályokkal.

2.6. "Downstream" piacok

31. **Kiskereskedelmi szinten a verseny gyakran korlátozott. Az ipari fogyasztók és a helyi áramszolgáltatók kiskereskedelmi szerződéseinek időtartama lényeges hatással lehet arra, hogy más szolgáltatóknak milyen lehetőségük van sikeresen belépni a piacra.**
32. A szerződések hosszú időtartama, a határozatlan idejű szerződések, valamint a hallgatolagos megújítási kitételekkel és hosszú felmondási idővel kötött szerződések halmozott hatása lényeges lehet. Az elemzés kimutatja, hogy az ipari fogyasztók inkumbens szolgáltatókhoz való hosszú távú kötődése jelentősen eltérő mértékű a különböző tagállamokban.
33. A fogyasztók versenyképesebb ajánlatokat igényelnek a nem inkumbens szolgáltatóktól és sajnálják, hogy nincsenek páneurópai kereskedelmi ajánlatok. A fogyasztóknak tett versenyképes ajánlatok száma különösen kevés egyes magas szintű koncentrációval jellemezhető tagállamokban.
34. A földgáz esetében a korlátozások arra vonatkozóan, hogy a fogyasztók hogyan rendelkezhetnek az általuk megvásárolt gázzal, illetve a szolgáltatók átvételi pontokkal kapcsolatos megszorító gyakorlatával együtt korlátozzák a versenyt és megakadályozzák, hogy a hatékonyabb működést a fogyasztók részéről. A villamosenergia esetében egyes sztetend szerződések olyan korlátozásokat tartalmaznak, amelyek szintén versennyel kapcsolatos aggályokat vethetnek fel.

2.7. Kiegyenlítő piacok

35. **Jelenleg a kiegyenlítő piacok gyakran az inkumbenseknek kedveznek és akadályokat gördítenek az új belépők elé. A jelenlegi kiegyenlítő zónák mérete túl kicsi, ami a költségek növekedéséhez vezet és az inkumbensek piaci erejét védi.**
36. A földgáz esetében a jelenlegi kiegyenlítő zónák kis mérete növeli a gázszállítás összetettségét és költségeit Európán belül. Az egyes zónák nagyon összetett és eltérő szabályozása, valamint az a kötelezettség, hogy a kapacitásfoglalást minden egyes határátlépési ponton meg kell tenni, növeli a költségeket. Ezeket a problémákat súlyosbítja az időbeli dimenzió: minél rövidebb a kiegyenlítési időszak, annál nagyobb az egyensúlyhiány kockázata a szolgáltató számára. Ezek a szempontok mind jelentős akadályt jelentenek a piacra belépni kívánó új szolgáltatóknak, amelyet az inkumbenseknek nem áll érdekében megszüntetni. Továbbá, a kiegyenlítési díjak, az elszámolási költségek, valamint a pótdíjak nem átláthatóak és gyakran indokolatlan, az inkumbenseknek kedvező pótdíjakat tartalmaznak. Tényleges szétválasztásra van szükség a kiegyenlítési piacokon az egyenlő feltételek megteremtése és a belépési korlátok csökkentése érdekében.
37. A villamosenergia esetében azok a piacok, amelyeken az átvitelrendszer-üzemeltetőknek kiegyenlítő és tartalék energiát kell beszerezniük, nagyon koncentráltak, ami a termelők számára teret ad piaci erejük gyakorlására. Ez a magas kiegyensúlyozási díjak és/vagy magas hálózati díjak (amennyiben a hálózat költségei a kiegyenlítési költségeket is tartalmazzák) nagy kockázatával szembesülő új szállítók részére belépési korlátokat eredményezhet. A kiegyenlítési piacok koncentrációját csökkenteni lehetne, ha az ellenőrzött területek földrajzi kiterjedését növelnék. A kiegyenlítő piaci rendszerek harmonizációja fontos lépés lenne az a működési területek méretének növelésében, a piaci integráció javításában és a kereskedelem egyszerűsítésében. Néhány tagállamban az átvitelrendszer-üzemeltetők és a kapcsolt termelésük közötti strukturális kapcsolatösztvényt jelent az átvitelrendszer-üzemeltetőnek, hogy túlzott tartalék-kapacitást vásároljon és/vagy magas árat fizessen, ezáltal kedvezve kapcsolt termelési ágának. Az eredmények azt mutatják, hogy az átvitelrendszer-üzemeltetők által megvásárolt kapacitástartalékok lényegesen eltérnek.

2.8. LNG- (cseppfolyósított földgáz) piacok

38. **Az LNG-ellátás szélesíti Európa upstream beszállítói bázisát és ezért fontos mind az ellátás biztonsága, mind az upstream beszállítók közötti verseny szempontjából. Még várat magára az LNG-ellátásnak a kevésbé koncentrált downstream piacokra nézve kedvező lehetőségeinek kiaknázása.**
39. Hagyományosan az LNG-t az LNG-terminálokkal is rendelkező nemzeti inkumbensek importálták, és ez a helyzet megakadályozta, hogy az LNG-import növelje a downstream piacokon a versenyt. Újabban azonban a tendenciák arra utalnak, hogy több kapacitás jut az új belépőknek és maguknak a termelőknek. Ez valószínűleg pozitív hatással lesz a downstream piacokon a verseny előmozdítására, kivéve, ha ezeket a hatásokat versenyellenes szabályok vagy magatartás közömbösíti. Komoly beruházások történtek LNG-terminálokba, illetve komoly beruházásokat ütemeztek a következő évekre. Egyes LNG-terminálokba történt beruházások

mentesültek a harmadik felek hozzáférésére vonatkozó kötelezettségektől, egy, a Bizottság felügyelete alatt, nemzeti szabályozó hatóságok által alkalmazott vizsgálat alapján. E vizsgálat célja a beruházásokat megelőző ösztönzők és a beruházást követő verseny közötti egyensúly megteremtése. Bár az eddig tapasztalatok túlnyomórészt pozitívak, van lehetőség további tökéletesítésre.

3. KORREKCIÓS INTÉZKEDÉSEK

40. Az ágazati vizsgálatban megjelölt piaci működési zavarok rendezése, valamint a verseny kiterjedésének jelentős javítása érdekében lényeges, hogy mind versenyjogi, mind szabályozáson alapuló korrekciós intézkedéseket alkalmazzanak. A versenyjog végrehajtása jelentősen hozzá tud járulni, de önmagában nem képes a piacokat megnyitni, illetve az ágazati vizsgálat által megjelölt valamennyi hiányosságot megoldani, ezért számos szabályozó intézkedésre is szükség van.

3.1. A versenyjog végrehajtása

41. **Az antitröszt szabályok (EKSz. 81., 82. és 86. cikke), a vállalati összefonódások (139/2004 rendelet)⁹, illetve az állami támogatások ellenőrzése (EKSz. 87. és 88. cikke) alapján a Bizottság hatásköreinek teljes és összevont gyakorlására van szükség a Bizottság végrehajtási tevékenysége által kifejtett hatás maximalizálásához.** A Bizottság a nemzeti versenyhatóságokkal szorosan együttműködve, amikor csak a közösségi érdek úgy kívánja, erőteljesen fellép az ágazatban a közösségi versenyjog (antitröszt szabályok) megsértése ellen.

3.1.1. Piaci koncentráció

42. **A piaci koncentrációt a liberalizációs folyamat sikere szempontjából az egyik fő aggályként jelölték meg.** A liberalizáció előtti monopóliumok piaci ereje még nem őrlődött fel. Ez alapvető fontosságúvá teszi a Közösség vállalati összefonódás-ellenőrzési rendelete alapján történő fellépést annak érdekében, hogy az érintett piacokon (amelyek jelenleg túlnyomórészt nemzeti kiterjedésűek) megelőzzék a versenyhelyzetre kiható piaci szerkezet további romlását. A legutóbbi vállalati összefonódási ügyeknél olyan korrekciós intézkedéseket alkalmaztak, mint például a vagyoni jog átadás, szerződésátadás és/vagy gázkapacitás-felszabadítás. Ezen felül fontos kérdésként jelent meg a hosszú távú upstream szerződések hatása a downstream piacok koncentráltóságára.
43. Az energiakapacitás-felszabadítási programok (azaz villamosenergia vonatkozásában virtuális erőművi kapacitás-árverések, valamint gázkapacitás-felszabadítási programok) a piaci likviditás fejlesztésére és a belépési lehetőségek növelésére adnak módot. Nem csupán a vállalati összefonódások ellenőrzése terén, hanem az antitröszt szabályok szerint is megfelelő korrekciós intézkedéseket jelentenek a versenyjogi aggályokkal szemben. Ahhoz, hogy teljes mértékben hatékonyak legyenek, jól és átfogó módon kell megtervezni a programokat. A nemzeti szintű verseny- és szabályozó hatóságok (például Spanyolországban, Franciaországban, Ausztriában, Németországban), valamint az Európai Bizottság (vállalati összefonódás-ellenőrzési

⁹ 2005. január 20-i, 139/2004/EK tanácsi rendelet.

ügyekben) jelentős tapasztalatokat gyűjtöttek össze az ilyen programokkal kapcsolatban, ami lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy elkerüljék a buktatókat és biztosítsák az eredményességet. A gáz esetében ezek a gázkapacitás-felszabadítási programok azzal a további előnnyel járnak, hogy valószínűleg növelik a gázkereskedési pontok likviditását, ami támogatja a földgáz-ásványiolaj indexálástól független árképzési tényezők bevezetését.

44. Bizonyos körülmények között az alkalmazandó antitröszt jogszabályok messzebbre mutató szerkezeti intézkedések alkalmazását is megengedik a versenyszabályok megsértésének orvoslására. Ez az eset áll fenn, ha magatartásra vonatkozó korrekciós intézkedések a jogsértést kevésbé hatékonyan szüntetnék meg, ha a vállalkozás szerkezetéből eredő tartós vagy ismétlődő jogsértés jelentős kockázata állna fenn, vagy ha a magatartásra vonatkozó korrekciós intézkedések nehezkesebbek lennének¹⁰.

3.1.2. *Vertikális piaclezárás*

45. **Ahol a versenyjog megsértését elősegíti a szolgáltatás és termelés, illetve az infrastrukturális üzleti vállalkozások közötti vertikális integráció és az üzleti tevékenységek nem elégséges szétválasztás, a Bizottságnak a jövőbeli visszaélések megelőzésére a hatásköréből eredő minden erejét alkalmaznia kell.**
46. Az ágazati vizsgálat azt is megerősítette, hogy a piacok hosszú távú downstream szerződések segítségével történő vertikális lezárását érintő ügyekben a versenyjog alapján történő felülvizsgálat, valamint szükség szerint iránymutatás nyújtása elsőbbséget kell, hogy élvezzen. Amikor az erőfölényben lévő cégek által kötött ilyen jellegű szerződések lezárják a piacokat, ezzel megsérthetik az EKSz. 81. vagy 82. cikkét, hacsak nem jön létre ezáltal a fogyasztók javát szolgáló, nagyobb fokú hatékonyság¹¹. Hasonlóképpen, a villamosenergia-vásárlási megállapodások is piaclezárási hatást fejthetnek ki a villamosenergia-ágazatban.
47. Továbbá a gáz-import szerződések néhány inkumbens kezében való koncentrációja az egyik fő oka annak, hogy a kereskedelmi lánc alsóbb szintjén a verseny nem alakult ki. Míg ez önmagában nem kérdőjelez meg meglévő és jövőbeli upstream szerződéseket, szükségessé teszi, hogy figyelmet fordítsanak azok downstream piacokra gyakorolt hatásaira.

3.1.3. *Piaci integráció*

48. **Az értéklánc más szintjein is történhet piaclezárás – legszembetűnőbben az infrastruktúrához való hozzáférés tekintetében (átviteli és elosztó hálózatok és/vagy tároló létesítmények), kiváltképpen a határokon átnyúló hozzáférés által érintett esetekben –, ami megakadályozza a piaci integrációt.** Ezt a hozzáférést gátolhatják a hosszú távú átviteli szerződések, illetve a kapacitás-felhalmozás ehhez kapcsolódó kockázata. E területen a tevékenységeknek ki kell terjedniük a

¹⁰ Lásd a 1/2003 rendelet 7. cikkének (1) bekezdését és 12. preambulumbekendését.

¹¹ A hosszú távú szerződések vizsgálata során figyelembe vették a felek által végrehajtott meg nem térülő beruházásokat – lásd a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének alkalmazására vonatkozó bizottsági iránymutatásokat (HL C 101., 2004.4.27., 97. o. 44. bekezdés).

liberalizáció előtti hosszú távú szerződések versenyre való hatásának, valamint e szerződések versennyel való összeegyeztethetőségének vizsgálatára.

49. Ráadásul a beruházások hiánya, illetve a vertikálisan integrált szolgáltató társaságokkal rendelkező átviteli társaságok késedelmes beruházásai szintén komoly aggályokra adnak okot. Emlékeztetésképpen egy nemzeti versenyhatóság megállapította, hogy egy vertikálisan integrált hálózati üzemeltető szándékosan leállított egy beruházási projektet, hogy a saját szolgáltató ágát előnyben részesítse a versenytársak további kapacitáshoz való hozzáféréseinek megakadályozása által¹².
50. **A piacfelosztás továbbra is a piaci integráció egyik legkomolyabb akadály.** Az inkumbensek közötti összejátszás elleni küzdelem még mindig elsődleges célkitűzése a antitörst szabályok végrehajtására irányuló tevékenységeknek, ami tükrözi a Bizottság azon általános prioritását, hogy küzdjön a vállalkozások inkább összehangolásra, mint versengésre irányuló erőfeszítései ellen.

3.2. Strukturális kérdések és a versenyt szolgáló szabályozási környezet

51. Az ágazati vizsgálat ténymegállapításai lehetővé teszik a Bizottság számára, hogy végrehajtási tevékenységét a jelentésben megjelölt legsúlyosabb gondokra összpontosítsa. Azt is egyszerűbbé teszik, hogy a Bizottság meghatározhasson olyan hatékony korrekciós intézkedéseket, amelyek eredményesen megoldhatják az egyedi esetekben megállapított, versennyel kapcsolatos problémákat.
52. **A piaci szerkezettel és a szabályozási környezettel kapcsolatos kulcskérdéseket azonban egyidőben kell megoldani,** hogy a piac működésében a vizsgálat által kimutatott zavarokat orvosolni lehessen.

Az ágazati vizsgálat a következő főbb alapvető hiányosságokat állapította meg a jelenlegi villamosenergia- és gázpiacok versenyszerkezetében:

- **Szerkezeti összeférhetetlenség: rendszerszerű összeférhetetlenség,** amit a hálózatoknak az ágazat versenyképes részeitől történő, **nem elégséges szétválasztása okoz;**
- **Hézagok a szabályozási környezetben: ismétlődő szabályozási hézagok,** kiváltéppen a határokon átnyúló kereskedelem kérdéseinek esetében. A hatályos szabályozási rendszerekben „elvarratlan szálak” találhatók, amik nem érnek össze;
- **Krónikus likviditási hiány** a nagykereskedelmi villamosenergia- és gázpiacokon: a piacokból hiányzik az éltető erő és a liberalizáció előtti monopóliumok piaci ereje megmaradt;
- Az ágazatban a piaci műveletek **átláthatóságának általános hiánya.**

¹²

Az olasz versenyhatóság nemrég fellépett egy inkumbens üzemeltetőnek az egyik fontos import-csovézeték kibővítését késleltető taktikái ellen.

A Bizottság a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményében az EK szintű szabályozási intézkedések lehetőségeit tárgyalja. Az ágazati vizsgálat ténymegállapításai és az ezekből következő, az alábbiakban felsorolt hiányosságok alátámasztják és megerősítik a Bizottság által a fenti közleményben közzétett elemzést.

3.2.1. *Üzleti tevékenységek szétválasztása (Unbundling)*

53. **Az ágazati vizsgálat megerősíti azt a ténymegállapítást, hogy elengedhetetlen a kereskedelmi és hálózati tevékenységek vertikális integrációjából eredő azon rendszerszerű összeférhetetlenség feloldása,** ami az infrastrukturális beruházások hiányához és hátrányos megkülönböztetéshez vezetett. Döntő fontosságú biztosítani azt, hogy a hálózat-tulajdonosok és/vagy -üzemeltetők ösztönzését a kapcsolt vállalkozások ellátási érdekei ne torzítsák. Ez különösen fontos akkor, amikor Európának nagyon nagy beruházásokra van szüksége, hogy biztosítsa az ellátás biztonságát, valamint hogy integrált és versenyző piacokat hozzon létre.
54. Ezek megvalósítása érdekében szükség lesz az üzleti tevékenységek szétválasztásának jelenlegi, nem megfelelő szintjének határozott növelésére. Ez viszont elősegítené az együttműködést a hálózati üzemeltetők között.
55. A gazdasági tapasztalatok azt mutatják, hogy a teljes tulajdonosi szétválasztás a leghatékonyabb mód az energiafogyasztók választási lehetőségének biztosítására, valamint a beruházások ösztönzésére. Ennek oka, hogy a független hálózati társaságokat nem befolyásolják egymást fedő kereskedelmi/termelési érdekek beruházási döntéseikben. Segítségével elkerülhető a túlságosan részletes és összetett szabályozás, valamint az aránytalan adminisztratív terhek is. A független rendszerüzemeltetői megközelítés javítaná a status quo-t, de működéséhez részletesebb, előíró jellegű és költséges szabályozásra lenne szükség, és kevésbé lenne hatékony a hálózati befektetések ellen ható ösztönzők felszámolásában.
56. Ezen felül a nyilvános konzultáció nem tárt fel jelentős, a vertikális integrációhoz kapcsolódó szinergia-hatásokat. Valójában a tapasztalatok azt mutatják, hogy ahol megtörtént a tulajdonosi szétválasztás, ott mind a hálózati, mind pedig a (termelési és) kereskedelmi üzletág sikeresen működött tovább a szétválasztás után.

3.2.2. *A szabályozási környezet*

57. Míg a tulajdonosi szétválasztás lényegesen hozzájárulhatna a piaci erőből és a likviditás hiányából származó problémák mérsékléséhez, egyértelműen szükség lesz más intézkedésekre is. Az ágazati vizsgálat megerősíti, hogy **Európában a szabályozó hatóságok hatásköreinek lényeges megerősítésére és fokozott európai összehangolásra van szükség.** Ez összecseng a Bizottság által a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményben ismertetett megállapításokkal. Csak egy megerősített szabályozási keret nyújthat olyan átlátható, stabil és megkülönböztetéstől mentes keretet, amilyenre az ágazatnak szüksége van ahhoz, hogy a verseny kialakulhasson, és hogy további beruházások történjenek.
58. Egy ilyen jellegű megerősített keret a következő fő elemekből kellene, hogy álljon:
- nagyobb hatáskör a független nemzeti energiaügyi szabályozó hatóságoknak,

- megerősített koordináció a nemzeti energiaügyi szabályozó hatóságok között,
- megerősített együttműködés az átvitelrendszer-üzemeltetők (TSO-k) között, valamint
- a határokon átnyúló ügyletekkel kapcsolatos lényegesen nagyobb szabályozásbeli következetesség.

59. **A belső piac érdekeit biztosító erősebb közösségi felügyelet mellett** – kiváltképpen a határokon átnyúló ügyek és a piacra való belépés szempontjából legkritikusabb területek tekintetében – szükséges lesz **a nemzeti energiaügyi szabályozó hatóságok közötti megerősített koordináció** azon jelenlegi, határokon átnyúló szabályozásbeli hézagok megszüntetéséhez, amelyeket nem lehet csupán a versenyszabályok alkalmazásával orvosolni. A szabályozási intézkedésekre vonatkozó lehetőségeket a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közlemény tárgyalja.

3.2.3. *Krónikus likviditási hiány*

60. A megerősített szétválasztási (unbundling) szabályok és különösen a határokon átnyúló ügyekre vonatkozó jobb szabályozási környezet középtávon jelentősen és tartós módon csökkenti a piaci erővel, illetve a likviditási hiánnyal kapcsolatos problémákat azáltal, hogy pótlólagos kínálatot hoz a koncentrált nemzeti piacokra. **Rövidtávon** azonban a nagykereskedelmi piacokon továbbra is **komoly aggályok maradtak fenn a nem megfelelő likviditással**, illetve a tartós piaci erővel kapcsolatban, ami a nagykereskedelmi piacokon pont a teljes liberalizáció megvalósításának idején (2007. július 1.) vezet magasabb árakhoz.

61. Amint az már említésre került, a versenyjog végrehajtása e téren bármilyen versenyellenes magatartás kezelésének fontos eszköze lesz. Meglehet azonban, hogy ennél többre lesz szükség. Mivel a gáz- és villamosenergia-piacokon a koncentráció szintje magas maradt, gyakran tükrözve a liberalizáció előtti monopóliumokat, a nemzeti energiaügyi szabályozó hatóságoknak a versenyhatóságokkal együttműködve meg kell vizsgálniuk a piacokon fennálló körülményeket, és megfelelő javaslatokat kell tenniük. A múltban számos tagállam hozott olyan intézkedéseket, amelyek kapacitás-felszabadítási programokat is tartalmaznak (azaz a villamosenergia vonatkozásában virtuális erőművi kapacitás-árveréseket, valamint gázkapacitás-felszabadítási programokat).

62. Szintén emlékeztetnénk rá, hogy egyes tagállamok a nemzeti jogszabályok keretében rögzítették a villamosenergia-termelő létesítmények egy kézben lévő tulajdoni hányadának, valamint a hosszú távú upstream gázszerződések (import és nemzeti kitermelés) egy kézben lévő ellenőrzésének felső korlátját – ezek hatékony eszköznek bizonyultak a piaci erő gyors csökkentésére. A villamosenergia esetében az ilyen jellegű intézkedések az erőművek átruházásához, vagy európai szintű eszköz-swapjához vezethetnek. A gáz esetében ez jelentheti szerződések átadását, szerződés-swapot és/vagy a hazai kitermelés átruházását, ahogy a közelmúltbeli vállalati összefonódási ügyekben történt. Az átviteli rendszerüzemeltetők kis területeinek kiszélesítése, valamint a kiegyenlítő energiával kapcsolatos nyitottabb és rugalmasabb pályázati eljárások bevezetése csökkentheti a kiegyenlítési piacokon a

koncentráció jelenlegi magas szintjét és megszüntetheti a belépés korlátait, ami pozitív hatással lehet a nagykereskedelmi piacokra.

63. Továbbá az ágazati vizsgálat kiemelte, milyen fontos a belépés lehetőségét növelni új kitermelő, illetve gázimportáló infrastruktúrába történő beruházásokon keresztül, valamint az infrastruktúra és a megfelelő kitermelő-létesítmények esetében a „használd, vagy elveszíted” rendelkezések szigorú alkalmazásával.

3.2.4. *A piaci műveletek transzparenciájának hiánya*

64. Általában véve elismerik, hogy **a piaci információkhoz való hozzáférést** tovább kell javítani. Minden vonatkozó piaci információt folyamatosan és időszerű módon közzé kell tenni. Bármilyen mentességet nagyon szigorúan az összejátszás kockázatának csökkentéséhez szükséges mértékűre kell korlátozni. Az iránymutatásoknak, valamint a piacfigyelésnek és idővel a meglévő szabályozás kiigazításának tovább kell javítania a transzparenciát a gáz- és villamosenergia-ágazatban. Az erre vonatkozóan előterjeszteni kívánt javaslatok a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményben kerültek körvonalazásra.

3.2.5. *Egyéb fontos kérdések*

65. E négy alapvető fontosságú területen kívül a versenyt szolgáló piaci környezetre vonatkozó más kérdéseket is meg kell vizsgálni. Ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban a Bizottság belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közleményében EK szintű szabályozási tevékenységekre tesz konkrét javaslatokat.
66. **A szabályozott kiskereskedelmi díjszabás nagyon torzító hatású lehet**, és egyes esetekben akadályozhatja a liberalizált piacok létrehozását. Elengedhetetlenül fontos a fennmaradó szabályozott szolgáltatói díjszabások versenyfejlődésre való hatásának értékelése, valamint a verseny torzító hatások megszüntetése¹³.
67. Ahhoz, hogy el lehessen érni, hogy az új infrastruktúrához való hozzáférés ne legyen indokolatlanul korlátozott, a Bizottságnak továbbra is biztosítania kell, hogy **a hozzáférési rendelkezések alóli mentességek ne lehessenek károsak a verseny fejlődésére**. Fontos, hogy a projekteket továbbra is egyedi alapon, az előzetes beruházási és utólagos versenyösztönzők közötti megfelelő egyensúlyt megteremtő versenyelvek szigorú alkalmazása mellett ellenőrizzék, valamint, hogy a mentesítési eljárásokat ésszerűsítsék.
68. A rendszerhasználó szemszögéből nézve az egységes európai hálózat megvalósítása érdekében szükség van a **piaci modellek** megfelelő harmonizációjára, **különösen a határokon átnyúló kereskedelemre hatással levő módszerek tekintetében**. Ahol a jelenlegi kapacitás nem elegendő, fel kell lépni a verseny és a piacok integrációjának kialakulásához szükséges feltételt képező határkeresztező kapacitás fejlesztése érdekében. E célkitűzéseket csak a nemzeti szabályozó hatóságok közötti fokozott együttműködés segítségével lehet megvalósítani, ami az átviteli rendszerüzemeltetők között pontosan meghatározott eljárási kereten belül a nemzeti határokon átnyúló fokozott együttműködést is ösztönzi.

¹³ A háztartási piaci szegmens esetében a verseny és az általános közszolgáltatási kötelezettségek között meg kell találni a megfelelő egyensúlyt.

69. Ahhoz, hogy **nagyobb gázszállítási kapacitás kerüljön a piacra**, fontos a második gáz irányelv¹⁴ alapján tisztázni a *liberalizáció előtti* hosszú távú gázszállítási szerződések jogi helyzetét; e szerződésekre már most is szigorú „használd, vagy elveszíted” szabályok és a versenyjogi szabályozás vonatkoznak.
70. További változtatásokra van szükség **a korlátozott határkeresztező kapacitás allokálásának** módjával kapcsolatban. A villamosenergia esetében az implicit napi aukciókat vagy egyenértékű intézkedéseket a lehető legnagyobb mértékben elő kell segíteni, hogy a határkeresztezők maximális kihasználtsága biztosítva legyen. Az átviteli rendszerüzemeltetőket is ösztönözni kell, hogy maximalizálják a piacon rendelkezésre bocsátott határkapacitás mennyiségét¹⁵.
71. Ahhoz, hogy a tényleges hozzáféréshez elegendő garanciákat lehessen biztosítani – **a tényleges hozzáférés szükségessége, illetve az új, tárolást szolgáló fejlesztések ösztönzése közötti megfelelő egyensúly megtalálása érdekében** – **a harmadik felek gáztároló létesítményekhez való hozzáférését felül kell vizsgálni.**
72. **A nagykereskedelmi piacokon (például energiatőzsdéken) egy, a kereskedést nyomon követő rendszer** növelné a résztvevők piacba vetett bizalmát és korlátozná a piaci manipulációk kockázatát. A szabályozó hatóságokat fel kellene hatalmazni arra, hogy ebben a vonatkozásban gyűjtsék és cseréljék a tárgyhoz tartozó információkat. Rendelkezniük kellene olyan hatáskörrel, amely alapján végrehajtási intézkedésekre tehetnének javaslatot, vagy olyan hatáskörrel, amely alapján maguk tehetnék meg a végrehajtási intézkedéseket.

4. KÖVETKEZTETÉS

73. Az ágazati vizsgálat számos súlyos hiányosságot jelölt meg, amelyek megakadályozzák, hogy az európai energia-felhasználók és fogyasztók részesülhessenek a liberalizációs folyamat valamennyi előnyéből. A ténymegállapítások alátámasztják a belső gáz- és villamosenergia-piac kilátásairól szóló közlemény következtetéseit, amelyet a Bizottság a zöld könyv nyomon követéseként, illetve az uniós energiapolitika stratégiai felülvizsgálatának előkészítése során készített. Ezek a kezdeményezések a Bizottság szabályozási reform-javaslatokkal kapcsolatos szándékait segítik, amelyek célja a fenntarthatósághoz, versenyképességhez és ellátás biztonsághoz hozzájáruló belső energiapiac létrehozása. Ezen felül és ezzel egyidőben a zárójelentés az EK versenyjoga szerinti végrehajtási intézkedések tekintetében is levonja következtetéseit. Mindkét dokumentum célja megjelölni és megszüntetni egy olyan egységes európai energiapiac létrehozásának akadályait, amelyben a fogyasztók teljes mértékben élvezhetik a piacok verseny előtti megnyitásából származó előnyöket.

¹⁴ A földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló, 2003. június 26-i 2003/55/EK irányelv (HL 2003. L 176/57). Az első gáz irányelv helyébe lépett.

¹⁵ Például: A szűkös kapacitást, amit egyes átviteli rendszerüzemeltetők vészhelyzet esetére tartalékolnak, megszakítható kapacitásként a piacon fel lehetne kínálni, és szükség esetén vissza lehetne vásárolni, például határokon átnyúló szűk keresztmetszet bérletet alkalmazva.